HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שאין בה שלש על שלש. שאין מקבלין טומאה: **המדולדלין.** שתלושין ומעורין במקלת והבהמה עומדת אצל החלון והאבר מונח על החלון ותנן בהעור והרוטב (חולין קכט.) מטמאין טומאת אוכלין במקומן ובריכין הכשר ואלו לא הוכשרו: **עובד כוכבים.** אינו מקבל טומאה וכן בן שמנה שהרי הוא כאדם לא חי ולא מת: **המלח.** לא מקבל טומאה דלאו אוכל הוא באנפי נפשיה: **וכלי חרס.** שאמוריו לגד אהל הטומאה: **והשלג והברד רו'.** הואיל ונימוקים מאליהם אין ממעטים וכן מים שבכלי הואיל ואם יגטל הכלי אין עומדים בפני עצמן אין ממעטין בחלון: **הברד.** גלש"ל: **הכפור.** גריישל"ן: **הגליד.** קרח לבן שאינו שלג: ה"ג **והא עשביס חזו לבהמה.** וקופו ליטלן ואפ"ה כל כמה דאיתנהו התם ממעטי ותיובתא דשמואל: **באפרזתא** (ד). והוא סם המות לבהמה[ה]. ומאן דגרים באתרפתא טועה[ו] שהוא קורנס של נפחים: **ליון דקשו לכותל.** שמחלידין אותו כדאמרי' במתני' [יח.] שקיל להו ואפ"ה ממעט וקשה לשמואל: **בגאין חוץ לשלשה.** טפחים רחוק מן הכותל ועולין לתוך החלון לאשיתן: **חזי לקריעה.** לעשות טלאי: **בסמיכתא.** עב יותר מדאי: **לאומנא.** למקיז דם לקנח פי המכה: **בריסקא.** שהוא מסרטו: **אין בהן ארבעה על ארבעה מבעי ליה.** שזו היא שיעור של שק: **קלניתא.** עוף כחוש מאד ואין לאוי לאוס אדם: **לעין קלניתא.** כחוש כקלניתא והוא מסרטו: **דאיתי ביה קולי.** ויסרטו את ידיו: **ליון דקשה לכותל.** כדתנן במתניתין [שם]: דלית

היא גופה תיחוץ. ותימה היכי תיחוץ הא לא מבטל ליה התם[א] ותירץ ר"י ב"ר מרדכי דכיון שהתריפו הגרוגרות[ב] גם החבית נתקלקל ומבטלו אצל קשה לר"י דבפ"ב דשבת (דף קמו. ושם) דאמר שפקקו את המאור בטפיח כי פקקו מאי הוי הא לא מבטל ליה ואינו חוזק וליכא למימר דבטלו הטפיח דא"כ היה בוה בשבת וגרסה לר"ת ולר"י דכלי חרס לא בעי ביטול אלא שפיר חוזק אע"ג דלא מבטל ליה והא דקתני לקמן דכלי חרס ממעט בחלון ופריך כלי חרס הא חזי ליה התם מיירי בממעט חלון מכשיעור אצל אינו סותם כל החלון להכי בעי ביטול[ב] אצל היכא דסותם כל החלון[ג] כי הכא דקתני חוללין דמשמע דסותם לגמרי וכן ההוא דפקקו את המאור התם ודאי [לא] בעי ביטול בכלי חרס ועוד אמר הר"ר שמואל דכלי עץ נמי שאינו מקבל טומאה כגון העשוי לנחת לא בעי ביטול דבפ"ב דמגילה (דף כו:) גבי ההוא די כניסתא דיהודאי דהות פתיחא לההוא אינדרונא דהוה בה מיתתא ובעו בהני לגלויי בה[ד] עד דאמר להו דלו תיבותא ואותבוה אבבא ואי צריך ביטול מאי מהני האי תיבה דמסתמא לא ביטלוה שם ועוד שלא היו יכולים לבטלה שהיה ספר תורה מונח בה ואסור לשנותה[ה] בדבר אחר דמעלין בקודש ולא מורידין[ו]: **בחבית** של **מתבת.** הקשה ר"ת דחבית גופה תביא טומאה לבית אחר[ז] דע"י אהל נעשית המתבת כחלל להיות אבי אבות הטומאה[ח] כדמוכח במסכת אהלות והוי כחלל נמי לטמא אחרים באהל[ט] דכוליה קרא דוכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב וגו' דריש לה בנזיר פרק כ"ג (דף נד. ושם) לענין אהל וגרלאה לרבינו תם דהכא מיירי כגון שהגרוגרות בולטות חוץ לפי חבית כל סביבותיו ומכסות אותו לגמרי שאין נראה כלל[י] ודייק ר"ת מדנקט גרוגרות ולא נקט פירות לפי שהם מדובקות יחד אע"פ שיולאות חוץ

היא גופה תיחוץ רבא[ג] אלא דפומא לגאו ואי בעית אימא לעולם דפומא לבר הכא במאי עסקינן בחבית של מתכת מיתיבי[ב] עשבין שתלשן והניחן בחלון או שעלו מאליהן בחלונות ומטלוניות שאין בהן שלש על שלש והאבר והבשר המדולדלין בבהמה ובחיה ועוף ששכן בחלון ועובד כוכבים שישב בחלון ובן שמנה המונח בחלון והמלח וכלי חרס וספר תורה כולם ממעטין בחלון אבל השלג והברד והגליד והכפור והימים כולן אין ממעטין בחלון והא עשבין חזו לבהמתו[ד] באפרזתא[ה] או שעלו מאליהן כיון דקשו לכותל שקיל להו אמר רבה[ו] בכותל חורבה רב פפא אמר אפילו בכותל יישוב בבאין חוץ[ז] לשלשה לחלון מטלוניות[ח] חזו ליה לקריעה דלבושא[ט] בסמיכתא חזו לאומנא[י] בריסקא אי בריסקא שאין בהן שלש על שלש שאין בהן ארבעה על ארבעה מיבעי ליה[יא] כעין ריסקא והאבר והבשר המדולדלין בבהמה ובחיה ערקא ואזלא[יב] בקשורה שחיט לה בטמאה מזבין לה לנכרי בכחושה פסיק שדי לה לכלבים כיון דאיכא צער בעלי חיים לא עביד ועוף ששכן בחלון פרח ואזיל[יג] בקשור שחיט ליה בטמא מזבין ליה לנכרי בקלניתא יהיב ליה לינוקא במסרט קלניתא לא מסרטא

שאין בה שלש על שלש. שאין מקבלין טומאה: **המדולדלין.** שתלושין ומעורין במקלת והבהמה עומדת אצל החלון והאבר מונח על החלון ותנן בהעור והרוטב (חולין קכט.) מטמאין טומאת אוכלין במקומן ובריכין הכשר ואלו לא הוכשרו: **עובד כוכבים.** אינו מקבל טומאה וכן בן שמנה שהרי הוא כאדם לא חי ולא מת: **המלח.** לא מקבל טומאה דלאו אוכל הוא באנפי נפשיה: **וכלי חרס.** שאמוריו לגד אהל הטומאה: **והשלג והברד רו'.** הואיל ונימוקים מאליהם אין ממעטים וכן מים שבכלי הואיל ואם יגטל הכלי אין עומדים בפני עצמן אין ממעטין בחלון: **הברד.** גלש"ל: **הכפור.** גריישל"ן: **הגליד.** קרח לבן שאינו שלג: ה"ג **והא עשבים חזו לבהמתו.** וקופו ליטלן ואפ"ה כל כמה דאיתנהו התם ממעטי ותיובתא דשמואל: **באפרזתא** (ד). והוא סם המות לבהמה[ה]. ומאן דגרים באתרפתא טועה[ו] שהוא קורנס של נפחים: **ליון דקשו לכותל.** שמחלידין אותו כדאמרי' במתני' [יח.] שקיל להו ואפ"ה ממעט וקשה לשמואל: **בגאין חוץ לשלשה.** טפחים רחוק מן הכותל ועולין לתוך החלון לאשיתן: **חזי לקריעה.** לעשות טלאי: **בסמיכתא.** עב יותר מדאי: **לאומנא.** למקיז דם לקנח פי המכה: **בריסקא.** שהוא מסרטו: **אין בהן ארבעה על ארבעה מבעי ליה.** שזו היא שיעור של שק: **קלניתא.** עוף כחוש מאד ואין לאוי לאוס אדם: **לעין קלניתא.** כחוש כקלניתא והוא מסרטו: **דאיתי ביה קולי.** ויסרטו את ידיו: **ליון דקשה לכותל.** כדתנן במתניתין [שם]: דלית

כעין קלניתא ועובד כוכבים שישב בחלון קאי ואזיל בכפות אתי חבריה שרי ליה במצורע אתי מצורע חבריה שרי ליה[יד] אלא בחבושי מלכות ובן שמנה המונח בחלון אתיא אמיה דריא ליה[טו] בשבת[טז] דתניא[יז] בן שמנה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בשבת אבל אמו שוחה עליו ומניקתו מפני הסכנה מלח חזיא ליה[יח] במרירתא חזיא לעורות[יט] דאית בה קוצי כיון דקשיא לכותל שקלא[כ] דיתבא אחספא חספא גופא תיחוץ דלית

לחבית אין נופלות וכי האי גוונא דייק בפרק חבית (שבת דף קמו.) ועוד אומר ר' יאחק דהכא מיירי בשאין חבית יוצאה חוץ לכותל דהשתא דרך החלון לא יבא טומאה לבית דטומאה לגולה בוקעת ועולה ואינה מתפשטת לגדדין שהרי אין בו פותח טפח: **שעלו מאליהן.** תימה היאך ממעטין הטפח הא תנן במס' אהלות (פ"ח מ"ה) אלו לא מביאין ולא חוללין הזרעים והירקות המחוברין לקרקע חוץ מן הירקות שמנו פירוש הנהו דמנו לעיל דמביאין וחוללין האירוס והקיסוס וירקות חמור ודלעת יוונית וא"כ היכי קתני דעשבין שעלו מאליהן דחוללין ותירץ רבינו תם דהתם מיירי לענין אהל דאין נעשין אהל לחוץ בפני הטומאה על מה שתחתיהם או שעליהם או להביא טומאה מפני שהרוח מנשבו ואינו עומד במקום אחד[ט] והוי דומיא דעוף הפורח שאינו לא חוזק ולא מביא הקשה ר"י דהכא בכולה שמעתין לא בענין מירוח לא בעשבים ולא בחבית דפריך לעיל היא גופה תיחוץ ובהגוזל קמא (ב"ק דף קה.) אמר רבא הרי[כא] חבית שניקבה וסתמוה שמריס הילוה פקקה בזמורה עד שימרח מן הגדדין וי"ל דהתם[כב] בכלי בעינן מוקף למיד פתיל להכי צריך מירוח אבל הכא לא בעי למיד פתיל: **ועוף ששכן בחלון.** נראה דאתי אפילו לר"מ דאמר (עירובין דף טו:) כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי

כו' דהיינו לענין מחיצת עשרה טפחים דוקא אבל הכא לענין ממעטו בחלון ממעטו בכל דבר שיבטלנו: **ועובד כוכבים שישב בחלון.** דעובד כוכבים אינו מקבל טומאה כדנפקא לן מקרא בפ"ב דנזיר (דף סא.; ושם) דכתיב ואיש אשר יטמא וגו' מתוך הקהל[כג] יצא עובד כוכבים שאין לו קהל ואע"ג דחכמים עשאום כזבים לכל דבריהם[כד] (שבת דף פג. נדה דף לד.) כיון דמלאורייתא לא מקבלי טומאה חוללין מפני הטומאה וא"ת דבפרק יולא דופן (נדה דף מג:) אמר חומר בשרץ מבשבת זרע שהשרץ אין לו חלוקת טומאה ומסיק שבת זרע דחלוקה טומאה מה היא אילימא בין ישראלים לנכרים ה"נ הא איכא עכבר דיבשה משמע דשרץ אין חלוקה טומאתו בין ישראל לנכרי לאו פירכא היא דאע"ג דאין עובדי כוכבים טמאים בשרץ אין לו חלוקת טומאה דומיא דשבת זרע דבשבת זרע גופיה אין חילוק אבל בשרץ גופיה אין חילוק אלא בהנהו דמקבלי ממנו טומאה הילכך צריך למינקט עכבר דיבשה והא דאינטריך מיעוטא (שבת פג. נדה לד.) דעובד כוכבים אינו מטמא בזיבה משום דטומאת זיבה לאו טומאה מגע היא ומטומאה זו לא אשכחן דאימעטו וכן שמונה אינו מקבל טומאה כשהוא חי דלא איקרי אדם: **והמלח.** משמע מהכא דאין מלח מקבל טומאה אבל השלג מיירי שלא חישב עליו לאכילה דלא מקבל טומאה דאי חשב עליו תיפוק ליה דהוי דבר המקבל טומאה כדמוכח במסכת נדה (דף יח. וע"ש ופע"ג ואולי ל"ל אבל השלג מיירי שלא חישב עליו למשקה דלא מקבל טומאה וכו' וע"פ הג"ה זו מובנים דברי התוספות על נכון): **כולן** אין ממעטין בחלון. וטעמא משום דאין מתקיימין[כה] ונימסין במיס[כו] דליכא למימר דטעמא משום דקשו לכותל ושקיל להו דהא מלח נמי קשה לכותל וקתני דממעט ומיירי כגון דמנחי בחספא והגך נמי ליתני דממעטי ודמנחי בחספא אלא אפילו דמנחי בחספא דלא קשו לכותל לא ממעטי: **חזי** לקריעה דלבושא. ואע"ג דאמר בפ"ק דסוכה (דף טז. ושם) ובשבת פרק כל הכלים (דף קכה.) דפחות משלש על שלש לא חזי לא לעשיריס ולא לעשיריס ודאי לא מקבל טומאה כיון דלא מצנעו ליה אבל מ"מ לא ממעט דלא מבטל ליה דקא שקיל ליה כי[כז] מצטרף[כח] לקריעה דלבושא: **כיון דאיכא צער בעלי חיים כו'.** וא"ת כולה בהמה שקיל ושדי לכלבים וי"ל דמיירי בקוף וכל דדמי ליה דמנח התם לטיולי ביה ויחא דנקט אבר ובשר ולא נקט בהמה גופה דאי חזיא לטיולי שקיל לה לטיולי בה ואי לא חזיא שדי לה לכלבים: **אתיא** אמיה ודריא ליה בשבת. ואיירי בגוסס שימות קודם שיצא השבת ואמר דשם תהא קבורתו: דלית

מסורת הש"ס

א) [חולין כה.], ב) [תוספתא דאהלות פי"ד], ג) [עי' תוס' לקמן קיח. ד"ה דין], ד) שבת קלב. דיומות פ. [תוספתא שבת פט"ז], ה) [ב"ק מז:], ו) [עי' רש"י ברכות לד. ובמגילה כט. ד"ה מרזתא ובגיטין נ: ד"ה מרזפתא ומלוה ליישב וע"ע רש"י ב"ק מז: ד"ה באפרזתא], ז) [ל"ל הרי אמרון], ח) ל"ל כמיס. רש"ש, ט) ל"ל מלטלך,

גליון הש"ם

גמ' חזי לה לקריעה. בעריון ערך רקע הגירסא לגרקע לגושא ועיין מ"ק דף כח ע"ל תוס' ד"ה מלן רקיע: תוס' ד"ה היא. גם החבית נתקלקל. כדאיתא בב"מ דף לא ע"ב ובערש"י שם ד"ה לקנקנים: שם ד"ה ועבו"ם בו' יצא עבו"ם שאין לו קהל. בגמרא שם המה זה דלגמרא מכתת אמעטא ולא מטומאה ומפקינן דילפינן מקרא אש אשר יטמא ולא יתחטא כל שיש לו טהרה יש לו טומאה ועש"ג:

הגהות הב"ח

(א) גב' אינו מטמא מגבו לא צריכא דפומא: (ב) שם בתפרזתא חזיא להסקה בלחים או שעלו: (ג) שם חוץ משלשה לחלון: (ד) רש"י ד"ה בתפרזתא גרסי' והוא סם: (ה) תוס' ד"ה היא וכו' לגויי בה כו' עד אמר להו: (ו) בא"ד לדבר אחר: (ז) ד"ה שעלו וכו' וי"ל דהתם בעינן כל"ל ותיבת בכלי נמתק: (ח) ד"ה טוץ וכו' ונימוסין וליכא כל"ל ותיבת בנים נמתק:

לעזי רש"י

גלש"א [גלצ"א]. קֶרַח. גריישלא"ן [גרישל"א]. ברד.

מוסף רש"י

ומניקתו מפני הסכנה. מפני שאוכל הרבה בדדיה ומביאה לידי מולי (שבת קלה.) לו: סכנת שניהם הכן והאם שלא ירבה אכל הדדין ותיאנס ותמות (יבמות פ:).

מוסף תוספות

א. דהא חזיא ליה. רמב"ן. ב. כיון שסופר לינטל, הטומאה עוברת דרך מקצתו הפתוח. רבינו יונה. ג. שאין דרך לטומאה ליכנס. שם. ד. אלא טעמא דבאמרן דשוגרין לגמרי אע"פ שעתידין לינטל חוצצין. רשב"ם. ה. דרך החלון. רמב"ן. ו. כיון שקצתה באהל המת. ריטב"ם. אפי' בלא נגעה במת אלא שקבלה טומאה מן האהל של מת. ר"ן. ז. אשר החרב בתוכו טומאת שבעה כבא אל אהל המת. תוס' מזר נג: ח. וחוצצין בפני החבית. רשב"ם. ט. לא הויא חציצה יפה אבל למעט בחלון אם הם מתנענין מה בכך מ"מ ממעטין הן את החלון ואין בו פותח טפח. תוס' ריד י. וכל שהוא טמא מעצמו אינו ממעט. רמב"ן. יא. דנהי דלא חזי על הרוב ומנין דבעי ליה עני על ידי הדחק ושקיל ליה. ריטב"ם.

עין משפט נר מצוה

יח א ב ג ד ה ו ז ח ט יא מיי' פט"ו מהלכות טומאת מת הלכה ב:

יט כ מיי' פ"ז מהל' מילה הל' יג ועיין בכ"מ ופכ"ה מהל' שבת הל' ו טוש"ע א"ח סי' של סעיף ח וטוש"ע י"ד סי' רסו סעיף יא בהג"ה:

כא ל מ נ מיי' פט"ו מהלכות טומאת מת הלכה ב:

רבינו גרשום

היא גופה תיחוץ בפני הטומאה. דהא קי"ל כלי חרס אינו מטמא מגבו: איבעית אימא דפומא לבר. (ומש"ה) אפ"ה אינה חוצצת: בחבית של מתכת. דטמטאה מגבה: או שעלו. שגדלו: ומטלניות שאין בהם ג' על ג'. דלא מקבלי טומאה. והאבר והבשר המדולדלין בבהמה ובחיה אבל עדיין סריכי בבהמה והן בחלון וכל הני מפרש לקמן למה ממעטין בחלון משום דלא הוי דבר חשוב ומבטלי להו אבל השלג וכול' אין ממעטין דמים הן: עשבים חזו לבהמה. ואמאי ממעטין הא לא מבטיל להו: באפרזתא. כלומר סם המות דבהמה דלא חזי לבהמה מש"ה מבטל ליה: כיון דקשי לכותל שקיל להו ולא מבטל להו ואמאי ממעטי בחלון. אמר רבא מש"ה ממעט דלא איכפת ליה מלקיית אותו כותל דחורבה היא ולא תליש להו בעוד שהטומאה בבית: בבאין חוץ מג' טפחים. חוץ מחלון דלא מזיק לכותל כלל וראשי ענפים מגיעין לכותל ליכא למיחש דילמא שקיל להו מש"ה ממעטין: ומטלניות. אמאי ממעט הא חזי לקריעה דלבושא לתקוני ומשני בסמיכתא דעב הוא ביותר ולא חזי: לאומנא. למקיז כלומר לקנח מן הדם ומשני בדשק דלא חזי לאומנא. אי הכי דמוקמת לה בדשק הא דתני שאין בהם ג' על ג' מש"ה לא מקבלי טומאה שאין בהן ד' על ד' מיבעי ליה דהכי דינא של שק. דעבה כעין שק ולא חזי שמחלדת כלי האומן כמו השק: בקלניתא. עוף הוא שכחש ביותר ואין ליה בשר וקא מבטל ליה ומקשא הא חזי לינוקא לשחק בו ולא מבטל ליה ואאמי ממעט ומשני במסרט דלא חזי לינוקא והא קי"ל דקלניתא לא מסרט. ואמאי לא קמבטל ליה דחזיא לינוקא ומשני כעין קלניתא דכחדש הוא ביותר ומסרט: ועובד כוכבים ששכן בחלון. ה"ה נמי ישראל אלא מש"ה נקט עובד כוכבים ט) לא שרי ליה דעובדי כוכבים נמי מבדלו מן המצורע מפני הסכנה שלא יטות קודם שעתו: במרריתא. שאין ראוי למאכל: דאית בה קוצי. וכשמתקנו בו העור יכנסו הקוצים בידים ולהכי מבטל ליה. ומקשי' כיון דקשי מלח לכותל כדתני במתני' אמאי ממעט הא שקל ליה שלא ילקה הכותל ומשני דמיתבא ההוא מלח בחספא דלא קשי לכותל. ומקשינן חספא גופא תיחוץ בלא מלח ואאמי נקט מלח:

ט) [נראה דל"ל עובד כוכבים לרבותא דאפילו עובד כוכבים לא שרי ליה דעובדי כוכבים נמי וכו').